

teatar

TOMISLAV ČADEŽ

SMRT NA DOPUSTU Predstava redatelja Kokana Mladenovića

**ŽIVO I EFEKTNO REŽIRANA
 FILOZOFSKA SATIRA PREMA
 ROMANU JOSÉA SARAMAGA**

Cjelina je fluidna, tek je možda petnaest minuta preduga ova "Smrt na dopustu", ali možda su i ta gotovo dva sata upravo brana populizmu koji predstavljanje ismijava i dekonstruira. Borko Perić je u ulozi protagonista, Violončelista, izvanredan, a Kardinala vedro i blesavo-uvjerljivo igra Tarik Filipović

LUKA DUBROVIA

spremište za drogu. Čovjek se raduje životu. Kako se smrt vraća, i kako strah raste, tako i moćnici po državi stanu pronalaziti crna pera u okovratnicima, po odjeći, jedan kovčeg koji sam putuje, trikovi Domagoja Ivankovića, sve su to znaci žive režije, kojoj su pripomogli i kostimi Mari-te Čopo, dvije čak i produkcijski raskošne promjene, pri čemu je ipak kožnate mantile posudila iz jedne Gavelline predstave, o čemu pišem zato da naglasim koliko u teatru nikad nema ničega dovoljno, a ponajmanje novca za kostime.

Ilustrativna su i učinkovita glazbena tema i dionice Irene Popović Dragović, koja je uglazbila tekstove redateljeve, a glumci ih pjevaju s različitim uspjehom. Dijelom je predstava, dakle i mjuzikl, ne baš najbolji, ali nije u ovom kontekstu to najbitnije.

Saramago piše, što se u puku kaže, u komadu, razdvaja dijaloge od pripovjedačeva iskaza jedino zarezima, ne pravi odlomke. Nadalje, likovi nemaju osobnih imena, i sve su to zamke koje je uspješno svladala adaptacija samog redatelja, Dore Delbianco, Mirte Miklošić i ansambla predstave. Roman je podijeljen na dva dijela, koji su ovdje uspješno spojeni u funkcionalnu radnju te se i Smrt i Violončelist javljaju gotovo od početka. Smrt je u romanu 30-godišnja djevojka, a ovdje dosta mlada glumica, početnica Josipa Anković, koju, dakle, treći put gledam u Kerempuhu te je, kao i uvijek nove glumce u ansamblima, pažljivije pratim. Znači, težak zadatak: tko uopće može igrati Smrt? Povoljno je to što joj je publika povjerovala, priziva čak i smijeh, neverbalno, što sve znači da je na dobrom putu. Mora se još lišiti zavičajnog naglasaka, postupno osjetiti scenu kao priliku a ne kao opasnost, znati stati na nju, i bit će sve bolja.

Umjetnošću protiv smrti

Ovdje je, začudno jedina igra s mikrofonom, iznijela ipak najteže: zašto se Smrt, privremeno, smiluje Violončelistu? Zato što se ne može, dirnuta, odvojiti od njegove umjetnosti. Umjetnost jedina može prkositi smrti, zapravo i jest poruka Saramagova. Najdalje je otišao u grotesknoj satiri Hrvoje Kečkeš, kao odvratni Prijestolonasljednik, Vilim Matula kao prigušena ljevičarska narcisa uvjerljivo igra Premijera, mračna je i prezentna Mia Begović kao Intendantica, Ines Bojanić kao Dirigentica odviše je agresivna, nejasna, Filip Detelić kao Grobar duhovito sugestivan, Ana Maras Harmander kao Mafijašica uspjela karikatura, a Mirela Videk Hranjec kao Ministrica zdravstva opaka, ali mogla bi i bolje. Još igraju gotovo svi više uloga, isto zapravo simboličkih. □

KEREMPUH

Kokan Mladenović vješt je redatelj pa se čini da je lako svladao težak zadatak: prikazao je u teatru efektno filozofsko-satirični roman. Lako vjerojatno nije bilo, osjetilo se na glumcima da su izmoredni, doduše ne svi, te još neka premijerna težina. Cjelina je, međutim, fluidna, tek je možda petnaest minuta preduga ova "Smrt na dopustu", ali možda su i ta gotovo dva sata upravo brana populizmu koji predstavljanje ismijava i dekonstruira. Redatelj jest još bolje mogao iskoristiti, ovdje a i inače izvanredna, Borka Perića u ulozi protagonista, Violončelista, s obzirom na to da je glumac doista mogao svirati, a ne da bude pantomimičar; dok njegove dionice uživo svira čelistica Franka Margeta u desnom dnu otvorene scene, drvene kutije bez prednje stranice, rad Irene Kraljić, pogodan za bojenje raznim svjetlima,

čime se mijenjaju i dramaturgija i prostor jasno i učinkovito, rad Martina Satovića. Nekoliko kovčega za instrumente, jedan nalik na lijes, nekoliko stolaca, dovoljni su za simboličan prikaz svake radnje i prostora.

Napadi Crkve

Nobelovac José Saramago (1922. - 2010.) bijaše nemeza Katoličke crkve, tolika da su mu i negativan nekrolog bili posvetili. Glavni katolički dnevnik L'Osservatore Vaticano opisao ga je post mortem kao ekstremnog populista, uvredljiva za kršćanstvo, još usto materijalista slijepa za metafiziku. Upravo zbog populizma, klerikalnog, oličenog u premijeru portugalskom, Saramago je još 1992. bio prisiljen napustiti domaju, Portugal dakle, i preseliti se u Španjolsku, na Kanare, gdje je i umro. Vatikan mu ne može oprostiti prije svega roman "Evangelje po Isusu Kristu" iz 1991., a nije im drag ni ovaj iz 2005., "As intermitências da morte", kod nas objavljen 2009. u izdanju VBZ-a, i u tečnom i konzi-

stentnom prijevodu Deana Trdaka, pod naslovom "Kolebanje smrti", gdje se Crkva podvrgava satiri u situaciji kad u jednoj neimenovanoj državi ljudi prestanu umirati. Doduše, Crkva jest ovdje tek jedan od društvenih stupova kojima prijete urušavanje povlačenjem smrti.

Posrijedi je zapravo distopijski roman, u skladu s pretpostavkom Emila Ciorana (1911. - 1995.) o nemogućnosti utopije, razrađenoj u djelu "Pad u vrijeme", gdje francusko-rumunjski filozof tvrdi da je zlo neiskorjenjivo te kako mimo njega ne možemo trajati kao vrsta.

Ovdje je pisac zamislio jednu doista ekstremno začudnu situaciju, u kojoj jednu neimenovanu državu napusti smrt na sedam mjeseci. Saramago je pisao krajnje duhovito, što se ne može jednostavno prenijeti na scenu. Primjerice, Kardinal, koji je očajan što je smrt stala, iznenada završava na operaciji slijepog crijeva, i dok ga tunel anestezije usisava, pomisli da bi mogao umrijeti, što bi, s obzirom na to da se u drža-

Saramago Crkvu podvrgava satiri u situaciji kad u jednoj neimenovanoj državi ljudi prestanu umirati

Glumci i pjevaju, te je predstava dijelom i mjuzikl, ne baš najbolji, ali nije u ovom kontekstu to najbitnije

vi ne umire, značilo, paradoksalno, da je pobijedio smrt... Toga Kardinala vedro i blesavo-uvjerljivo igra Tarik Filipović, odjeven u kardinalski crvenu sutanu, metar predugu, pa kad se popne na praktikabl visok je tri metra, nema operacije, ali tu je pogolem zlatni križ oko vrata koji mu ujedno služi kao daljinski upravljač za limuzinu, četurica za zesticu te